

AHMET HAŞİM'İ ANMA PROGRAMI VE BASINDAKİ YANSIMALARI

Prof. Dr. MUSTAFA
ÖZCAN

Giriş

Ahmet Haşim'in özelinde Hakkın rahmetine kavuşan önemli büyüklerimiz için yapılan ihtifallerin neden az ilgi uyandırdığı sorusu sorulmuş ve çeşitli cevaplar alınmıştır. Konu şöyle gelişmiştir:

Ahmet Haşim

Merhum Ahmet Haşim, ölümünün 8. yıl dönümü vesilesiyle Eyüp Halkevi tarafından anılacak ve mezarı başında bir tören yapılacaktır. Sembolizmin büyük ve hassas şairi için Eyüp'teki mezarlığa gidilir. Kabri başına gidildiği zaman Haşim'i ziyarete gelenlerin sadece ihtifali hazırlayan Eyüplü birkaç genç olduğu hayretle görülür. "Cemaat arasında tanınmış münevverlerimizden hiçbiri yoktur;

hatta işin garibi program mucibince şairin mezarı başında söz söyleyecek olan zat dahi gelmemiştir. "Özetle yapılan tören, büyük şairin ruhunu "taziz değil, taciz etmekten ve bu güzel teşebbüsü yapan Eyüp Halkevinin vefakâr çocuklarını inkisara uğratmaktan ibaret kalmıştır."

Ne yazık ki, birçok büyük Türk ölüleri karşısında aynı lakaydinin gösterildiği bilinen bir gerçektir. Oysa Türk milleti kadirşinaslığı ve vefakârlığı ile meşhurdur. Bilhassa aydınlarımızın bu konuda düşündükleri önemlidir. Kendilerinin de içinde olduğu bu duyarsız durum nasıl giderilebilir? *Son Posta* gazetesi bu konuda bir anket yapmış soruna ışık tutmaya çalışmıştır. Şimdi ankete katılanlar ve verdikleri cevaplara bir göz atalım. Daha sonra anma toplantısının basındaki akislerine yer verelim:

Büyüklerimiz İçin Yapılan İhtifaller Neden Bu Kadar Az Alâka Uyandırıyor?

Konuya son derece olumlu yaklaşanlardan birisi Muhittin Birgen'dir. Ona göre ölmüşlerimizi hatırlamak, onların meziyetlerini zikretmek ve bu topluma verdikleri iyi şeylerden dolayı bu çeşit vesilelerle takdir edip hatıralarına şükranla dönmek güzel bir şeydir. Bunu hepimiz bir vefakârlık ve bir cemiyet sevgisi borcu olarak tanımalı ve tutmalıyız. Kütle tarafından tanınmış ve sevilmiş olmanın derecesiyle ilgili

olan bu ölçüye dikkat etmediğimiz zaman, belki de ölülerimizin hatırlarını rahatsız edebiliriz.”¹

Edip Hakkı Süha Gezgin de memlekette iz bırakmış şahsiyetlerin ölüm yıldönümlerinde candan bir alâka ile anılmamasından üzüntü duymuştur. Fakat içinde yaşanan zaman itibariyle bazı mazeretlerin bulunabileceğini de göz önünde tutmaktadır. Katılanların sayısından ziyade üzerinde durduğu husus söz verip de gitmemektir. Gitmeyenleri kimse affetmez. Yine bu türlü alışkanlıklar, toplumun vicdanına yerleşmedikçe, daima hayal kırıklığı söz konusu olabilecektir.²

Dokuzuncu Hariciye Koğuşu yazarı **Peyami Safa** konuya bir başka açıdan yaklaşmaktadır. O, mevlit ile ihtifali ayırmaktadır. Ayrıca her yıl ihtifal düzenlenemeyeceği kanaatinde dir:

“Mevlûd başka, ihtifal başkadır. Her sene ihtifal yapılmaz. Ancak büyük merasimler 10, 20 veya 25 sene gibi devreler sonunda yapılır. Sonra, ben birçok ihtifaller için davetiye almıyorum ve ekseri habersiz kalıyorum. Demek, bunda ihtifali tertip edenlerin de hatası var. Bu hata, Türk münevverlerini vefasız gösteriyor. Bu kötü ihmal, doğrusu kaybettiğimiz kıymetleri ölümünden daha beter öldürüyor”³

Şair **Mithat Cemal Kuntay** bu ilgisizliğin önüne geçilmesinden yanadır. Onun dikkati ise ikide bir kullanılan “büyük” kelimesi üzerindedir. “Kime büyük denir? Büyük âlim, büyük şair, büyük hekim kimse bunlar hakkında bir karar vermek gerekir. Bunlar öldükleri için büyük olmamalıdır. Yine bu insanların teşekkülleri, kulüpleri, çırakları olmalıdır. İşte o zaman kabirleri de kalabalık olur.”⁴

Prof. İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu bu ilgisizliği normal bulmakta ve II. Dünya Harbi’nin sürdüğünü hatırlatmaktadır:

“Fevkalade bir zamanda yaşıyoruz. Her milletin, bütün insanların dikkati harp üzerine çevrilmiştir. Maşeri irade bütün enerjisini buhranları gidermek için sarf ediyor. Bu aralık yapılan bir ihtifal, kimin için olursa olsun, mevsimsizdir. Bence alakasızlık denilen şeyin sebebi bu olsa gerektir. Bu alakasızlığı anormal bulmuyorum. Çünkü daha büyük, daha şiddetli ve mukaddes bir alâka tarafından sevk edilmiştir. Böyle zamanlarda düşünecek şey tek dir: Yurdun ve vatanın müdafaası...”⁵

Görüldüğü gibi herkes olaya farklı bir açıdan yaklaşmıştır. **Ahmet Haşim’in** adını anmadan genel sözlerle düşüncelerini belirtenler olduğu gibi “büyük” kavramını tartışmaya açanlar da bulunmuştur. Şimdi gelelim Ahmet Haşim’in anma törenindeki gelişmelere.

İhtifale Dair Haberler

Şair Ahmet Haşim’in ölümünün 8 inci yıldönümü münasebetiyle **Eyüp Halkevi** tarafından tertip edilen ihtifal, 4 Haziran 1941 tarihinde mezarı başında yapılır. İhtifale yani törene saat 14.00’te Halkevi Reisi **Şahab Efe** tarafından söylenilen bir hitabe ile başlanır. Daha sonra merhumun en yakın arkadaşlarından **Salih Zeki Aktay**, **Ahmet Haşim’e** ait “hatıra ve tahassüsleri”ni anlatır. Aktay konuşmasında, “daha genç denecek bir yaşta” 1933 yılının 4 Haziran’ında ölen Haşim’in, şiirleriyle her zaman yaşayacağını belirtmiştir.

Ondan sonra gençler tarafından şairin eserlerinden bazı parçalar inşat edilmiş ve **Eyüp Halkevi** tarafından mezarına bir çelenk konulmuştur.⁶ **Tan Gazetesi**, mezarı başındaki törende, küçük bir kız öğrencinin Haşim’in kısa bir şiiri okuduğunu, gece de bazı Halkevleri’nde

¹ “Muhittin Birgen Diyor ki”, **Son Posta**, Sayı: 3898, 6 Haziran 1941, s.1/7

² “Edip Hakkı Süha’nın Düşünceleri”, **Son Posta**, Sayı: 3898, 6 Haziran 1941, s.1/7

³ “Romancı ve Muharrir Peyami Safa Ne Düşünüyor?”, **Son Posta**, Sayı:3898, 6 Haziran 1941,s.1/7

⁴ “Şair Mithat Cemal Diyor ki”, **Son Posta**, Sayı: 3898, 6 Haziran 1941, s.1/7

⁵ “Terbiyeci Prof. İsmail Hakkı Baltacıoğlu Ne Diyor?”, **Son Posta**, Sayı: 3898, 6 Haziran 1941, s.1/7

⁶ “Ahmet Haşim” **Son Posta**, Sayı: 3897, 5 Haziran 1941, s.4

Ahmet Haşim'in hatırasının “taziz edildiği”ni bildirmektedir.⁷ “*Ahmet Haşim'in Hatırası Taziz Edildi*” başlıklı haberde ise saat 15.00’de Halkevinde bulunan kalabalık bir edebiyatçı grubu ile Ahmet Haşim’in dostları, mezarını ziyaret ederek, oradaki programı uygulamışlardır.

Burada dikkati çeken husus, “kalabalık bir edebiyatçı grubu” ifadesidir.⁸ **Son Telgraf** ise bu törenin Haşim’in üçüncü ölüm yıldönümü münasebetiyle düzenlendiğini ifade etmektedir. Kabri başında konuşanlardan birisinin Salih Şükrü Aktay (aslında Salih Zeki Aktay) olduğunu haber vermektedir.⁹ Maalesef bu iki yanlış, haberlerin son derece dikkatsiz yazıldığını göstermektedir.

Benzer yanlış **Vakit** gazetesi de yapmış, Haşim’in 3. ölüm yıldönümünde anıldığını, mezarının başında Şahap Efe’den başka Salih Şükrü Aktay’ın konuştuğunu yazmıştır. Oysa Salih Zeki Aktay, ünlü bir şairdir ve bunun bilinmemesi son derece yadırgatıcıdır. Ayrıca Ahmet Haşim, 3 yıl önce değil, 8 yıl önce bu dünyadan göç etmiştir.¹⁰ **Son Telgraf’ta** ise Aktay yerine Atay yazılmıştır.¹¹

Bu konuda en geniş bilgiyi **En Son Havadis** gazetesi vermektedir. Eyüp’te mezarının başında konuşma yapan Halkevi Başkanı Şahap Efe, bu kabil toplantıların halkın şuurunda ve gençliğin bünyesinde yapacağı olumlu tesirlerden bahsetmiş ve büyükleri anmanın yalnız bir sanat severlik aşkı değil, milli bir vazife olduğunu söylemiştir. Onu, *Celâleddin Ezine, şair Sabahattin Kudret, Salih Zeki Aktay’ın* konuşmaları takip etmiştir. Konuşmacılar şairin edebi hüviyeti, edebi mevkii üzerinde durmuşlar, tahliller yapmışlardır. Haşim’in şairlik hüviyeti altında bir de mücadeleci ruhu bulunduğu belirtilmiş, ısıracı hicivlerinden şişmekler çıktığını söylemişlerdir. *Hadiye Aydur ve Samim*

Kocagöz de Haşim’in eserlerinden parçalar okumuşlardır¹².

Ahmet Haşim İçin Neler Yazılmıştır?

Anma programının Ahmet Haşim için birtakım yeni yazıların yazılmasına vesile olduğunu görüyoruz. O günlerin basınına taradığımızda bunlardan birkaçına rastladığımızı belirtmek isteriz. Bizce en keskin ve sert yazıyı Emin Bülend kaleme almıştır. Yazısında rahmetli Haşim’e hatırlatmalarda bulunarak insanların vefasızlığını vurgulamıştır.

Mezarının başında toplananlar otuz kişi kadardır. Aralarında yaşarken hayatında peşinden hiç ayrılmayanlardan, “benim iyi dostlarımdandır” diye sayıkladıklarından hiçbiri ama hiçbiri yoktur. Her vesile ile adını istismar edip sütunlar dolduran gazeteler, hani sekiz satırlık bir fıkrasını neşredebilmek için birbiriyle yarış etmiş olanların, birbiriyle kavga etmiş olanların, peşini günlerce kan ter içinde kalarak kovalamış olanların gazeteleri, Eyüp’ün ıssız bir köşesinde yapılan bu mini mini toplantıya en okunmaz sayfelerinin en görünmez köşelerinde lütfen sekiz satır verebilmişlerdir. Emin Bülent şöyle seslenir Haşim’e: “*Sen ki daima yalnızlıktan şikâyet etmiştin Haşim. Hayatında hiçbir zaman dükkân kadar yalnız kalmamış olduğunu sana söyleyebilirim dostum.*”

Yazara göre dost diye tanınanların çoğu iyi gün dostudurlar. Hayatta bazen düşman, bazen rakip diye gördükleri ise kara günlerde insanı hatırlarlar. Kadıköy’deki o mini mini apartmanında şairle gülüşenler, şiirlerine hayran, zekâsına övgü düzenler, boğaz vapurlarında şöhretine “*dellâllik edenler*” bu törende maalesef ortada yokturlar. Buna karşılık Eyüp’teki törene Salih Zeki Aktay başkanlık etmiştir: Oysa Ahmet Haşim, onun şiirlerini manzume olarak dahi kabul etmezdi.

⁷ “Dün Ahmet Haşim’in Mezarı Başında Toplananlar, **Tan**, Sayı.2082, 5 Haziran 1941, s.2

⁸ “**Haber Akşam Postası**”, Sayı: 3335, 5 Haziran 1941, s.2

⁹ “Ahmet Haşim İhtifali”, **Tasviri Efkâr**, Sayı. 4732-376, 5 Haziran 1941, s.4

¹⁰ “Ahmet Haşim’in Hatırası Anıldı”, **Vakit**, Sayı. 8403, 5 Haziran 1941, s.3

¹¹ “İki İhtifal”, **Son Telgraf**, Sayı. 1526, 5 Haziran 1941, s.

¹² “Ahmet Haşim İhtifali” **En Son Havadis**, Sayı: 191, 4 Haziran 1941, s.3

Hani Haşim'i "ihtiyar hayta" diye sinirlendiren şair.

Öte yandan Emin Bülent de Haşim'in mezarının başında olanlar arasında bulunamamıştır. Bunun için bir mazeret de ileri sürmemektedir. Çünkü bizzat ayağına kadar gidilmiş ve kendisini ısrarla çağırmışlardır. Hatta birkaç söz söylemesi için istekte bulunmuşlar ve o da kabule mecbur kalmıştır. Böyle olduğu halde sözünü tutamamıştır. Bunun sebebini de Haşim'in dünyamızdan göçtükten sonra insanoğlunun çok daha fazla maddileştiğini, robotik hale geldiğini söyleyerek açıklamıştır.¹³

Oysa Haşim'in eski öğrencisi **Fitnat Akay** böyle düşünmez. Hayat dolu şahsiyetini bildiği hocasına ölümü asla yakıştıramaz. Ona göre, Haşim için hiçbir şeyin ortası yoktur.

"*Ya hep ya hiç*" sözü tamamıyla onun için düşünülmüş gibidir. O ya sever ya sevmez ya dost veya düşmandır. Her şeyi ya en sıcak ya da en soğuk şekilde hisseder ve yazılarında öyle yansıtır. Sınıftaki halini de şöyle anlatır: "*Sınıfa girdiği aman bütün talebesi, ağzından çıkacak renkli cümleleri adeta içer gibi dinlerdi. Haşim'in her sözünde renk ve ışık vardı. Konuşması akan bir sel gibiydi. Haşim'i belki sevmeyenler vardır. Fakat yazılarının nazım veya nesir olsun, cazibesine kapılmayan var mı, bilemem*".

Kısaca Haşim, bazıları tarafından hiç sevilmeyen, fakat onu iyi tanıyanlar tarafından en derin ve en yakın hislerle sevilen bir arkadaş, bir hoca, bir şairdir.¹⁴

Hakkı Süha Gezgin "*Anılmak ve Unutulmak Meselesi*" başlıklı yazısında bu konuyu irdelemiş ve "*Dün matbaada bana bir genç başvurarak; "Ahmet Haşim'in ihtifali yapılacaktı. Mezarına kimse gelmedi. Hatta nutuk söylemeyi taahhüt eden hatipler bile"* diye konuştuğunu nakletmiş ve bu vefasızlık karşındaki düşüncelerini sorduğunu ifade etmiştir. **Hakkı Süha Gezgin**, daha önce *Tevfik*

Fikret için de aynı şeyler söylendiğini, gene böyle acı bir vefasızlık gösterildiğini bildirmiştir. Ona göre" teşkilatlı bir makamın himmetine ermeyen her ihtifalin akıbeti budur." Çünkü ihtifal, vicdanlarda aynı borcu, nabızlarında aynı vuruşu taşıyan insanların işidir. **Ahmet Haşim'in** arkasında böyle bir kalabalık söz konusu olmadığı gibi onu sahiplenen örgütlü bir kuruluş da yoktur. Dolayısıyla **Hakkı Süha** bunu biraz da doğal karşılamak gerekir demeye getirmektedir¹⁵.

Halit Fahri Ozansoy'un şair oğlu **Gavsi Ozansoy, Hikmet Münir Ebcioglu'na** da Haşim için düzenlenen törene ilişkin bilgi verir, kimsenin gitmediğini, söz söylenmesi istenilen, kararlaştırılan hatiplerin bile bulunmadığını söyler. Bunun hakkında neler düşündüğünü sorar. Toplumda görülen bu kayıtsızlık karşısında fikrini almak ister.

Hikmet Münir'in düşünceleri şöyle özetlenebilir:

Soruyu soran genç bir şairdir. Yeni neslin şairidir ve Ahmet Haşim'in ihtifaline kimsenin rağbet göstermemesinden mütevellit suçun sorumlusunu ararken ilk aklına gelen eski nesildir ve onları töhmet altında bırakmaktadır. Bu eski nesil Ahmet Haşim'in hatırasına fiili alâka göstermemiştir. Yaşlı ve bunamış oldukları veya kendilerinden başka kimseyi düşünmedikleri için gitmemişlerdir. (Genç şairler, eski nesli bu sözlerle eleştirmişlerdi. M.Ö) Fakat gençler? Evet, gençler niçin gitmedi? Hikmet Münir haklı olarak bu soruyu onların da kendilerine sorması gerektiğini hatırlatmaktadır. Bu memlekette en uygun ve etkili tedbirler, gençlerin parlak zekâlarından beklenmelidir.

Hele edebiyat sahasında her fırsatta ileri sürdükleri yeni yeni fikirleri, yazdıkları sütun sütun yazıların ardından olumlu birtakım tezahürler de belirmesi tabii olmaz mı? Girişim, organizasyon, uygulama, liyakat gibi konularda gençler önderlik edemez mi? Ahmet Haşim gibi bir tarihi edibin şahsiyetini diriltmeye hiç kimse

¹³ Emin Bülend, "Ahmet Haşim'le Bir Dertleşme", **En Son Havadis**, Sayı: 191, 5 Haziran 1941,

¹⁴ Fitnat Akay, Şair Haşim'in Ölümü Yıldönümü: Bir Talebesinin İhtisasları", **Vatan**, Sayı: 282, 4 Haziran 1941, s.4

¹⁵ **Vakit**, Sayı: 8404, 6 Haziran 1941, s.3

katılmamışsa, gençler bunu telafi etmeliydi. O zaman “Biz gençlerden başka kimse gelmedi” diyebilirler ve eski edebiyat neslini suçlayabilirlerdi. Hatta onlara “ne maziye hürmet edersiniz ne de hürmet edecekler imkân verirsiniz. Edebi hayat ve anane öyle idare edilmez, böyle idare edilir... Yıkılın karşımızdan!” deme hakkını kendilerinde görebilirlerdi. Yazar bu sözleriyle, genç edebiyatçıların da önemli bir eksiğini göstermiş olmaktadır.¹⁶

Cumhuriyet Gazetesi yazarı “Birkaç Söz: Sene-i Devriye” başlığı altında düşüncelerini belirtmiştir. Yazar N. (muhtemelen Nadir Nadi) tanınmış bir adamın vefatından sonra toplumdaki gelişmeleri tespit etmiş, olup bitenleri sırasıyla anlatmıştır.

Ona göre tanınmış bir adamın vefatından sonra onu şöhretine uygun bir şekilde uğurlarız. Eğer öldüğü sıralarda modası geçmiş bir üstat ise, gazetelerden şikâyet sözleri yükselir. “Bahtsız şair” uğrunda bu kadar mısralar karaladığın millet bak seni unutmuş, arkanda dört, beş dostundan başka kimse yoktu! Hâlbuki sen ne büyük bir adamdın. Hakiki kıymetin ancak yarın anlaşılacak” tarında makaleler, fıkralar yayınlanır. Ardından uzun bir sessizlik. Herkes şairin adını bile unutmak üzeredir. Bu kez “sene-i devriye” imdada yetişir.

Üç beş şahsi dostun teşvikiyle mezar başında küçük bir kalabalık toplanır. “İyi idi, hoştu!” şeklinde birkaç “hitabe”de bulunulur. Bu durum, her yıl (sene-i devriye) tekrarlanır ama bu törene katılanlar her seferde azalır. Ölen üstadın yakın dostları hayatta kaldığı müddetçe bu durum böyle sürer. Onlar da bu dünyadan el etek çekti mi, artık şair mi, edip mi, üstat her kimse onu arayan, soran olmaz. Bir gün merak edecek olsanız, hakkında kitap bulmak bile kolay değildir¹⁷.

Mehmet Kaplan ise **Hüsametdin Bozok’un** Haşim hakkındaki kanaatine katılmaz. Hüsametdin Bozok, edebî eserlerde

insanlara yol gösterecek bir işaret olmasından yanadır. Bunu taşımayan bütün sanat eserleri iflâsa mahkûmdur. **Mehmet Kaplan** yazısında Bozok’un, muharririn insanlara yol göstermekten ne kastettiğini araştırmakta ve onun fikirlerinin neden yanlış olduğunu göstermeye çalışmaktadır.

Kaplan’a göre, pek eski olduğu halde *İlyada* ve *Odyseia* bu prensip icabı kıymetsiz midir? Böyle düşünmek yanlıştır. Her güzel eser, insanları kendisine cezbetmektedir. İnsanlara bir şeyler vermektedir. **Mehmet Kaplan**, sanat eserini güneşe benzetmektedir. Güneş bize nasıl aydınlık, sıcaklık, yağmur, ağaç ve hayat veriyorsa, sanat eseri de hisler ve fikirler yağdırır. Dünyayı sevdirebilir. Bu bakımdan **Ahmet Haşim** asla itham edilemez. Bize tabiatı sevdirenlerden biri de odur. Ahmet Haşim, insanlara güzel hisler duyuran bir şairdir. Dolayısıyla sanat anlayışında insanlara yol göstermiyor diye eleştirmek, iflas ettiğini söylemek, doğru bir hareket olamaz.¹⁸

Refii Cevad Ulunay da Haşim’in anılmasına kayıtsız kalamamış ve onun hakkında uzunca bir yazı yayımlamıştır. Yazısında birisi dört yüz, diğeri seki yıl önce ölen iki şairin isimlerini yan yana getirdiğini söyler. Bunun sebebi, her ikisi arasında edebî akım(meslek) bakımından bir yakınlık görmüş olmasıdır.

Ulunay’a göre edebiyatçıları, Ahmet Haşim’i Türk edebiyatında **sembolizm** mektebinin bir kurucusu gibi kabul ederler. Yazar bu görüşü doğru bulmaz. Ahmet Haşim, mektepte bulunduğu sıralarda **Paul Verlaine**, **Emile Verhaeren**, **Albert Samain** gibi Avrupa’nın büyük sembolistlerinin etkisinde kalmıştır. O sembolizmin şairlerinden birisidir, kurucusu değildir. Şarkta yetişen pek çok sembolist şairlerin en önemlilerindendir. Yalnız, sembolizmi daha mahalli, daha milli ve daha anlaması güç bir hale koymuştur.

Şiiri sessiz bir şarkı olarak kabul eden Ahmet Haşim, şarktaki sembolizmden

¹⁶ Hikmet Münir, “Genç edebiyatçıların Bir Eksikliği”, **Vakit**, Sayı: 8404, 6 Haziran 1941, s.3

¹⁷ N. , “Birkaç Söz: Sene-i Devriye”, **Cumhuriyet**, Sayı: 6044, 6 Haziran 1941, s.1

¹⁸ Mehmet Kaplan, “Ahmet Haşim İflas mı Etmiştir?”, **Vatan**, Sayı: 286, 8 Haziran 1941, s.7

haberdardır. Şark simbolizmi Haşim'e gelinceye kadar imbikten süzüle süzüle damlamış, bu hassas şairin elinde çok daha ince bir hale gelmiştir.

Ulunay, bu tespiti yaptıktan sonra **Fuzuli ile Haşim'in** yaşadığı ortama değinmiş, on iki yaşlarında İstanbul'a gelerek *Galatasaray Lisesi'ne* giren şairin, - kendisinden yukarı sınıfta bulunmasına rağmen- mektep hayatını çok güzel hatırladığını belirtmiştir.

"Takvimden Bir Yaprak" yazarına göre, şark edebiyatı kendisini hiçbir zaman simbolizmden kurtaramamıştır. Haşim'in anladığı manadaki şiir, şarkta daima o hüviyet altında görülmüştür. **Ulunay**, burada tasavvufu hatırlatmakta, *Nesimi'nin* şiirini yazısına taşımakta, şark edebiyatının *Sadi, Hafız, Urfi* gibi şairlerini anmaktadır. Daha sonra da **Fuzuli ile Haşim'in** şiirleri arasındaki benzerlikler/ paralellikler üzerinde durmuş, ısırtıcı hicivleri bulunan şairi şöyle tanıtmıştır:

"Hususiyeti büsbütün başka türlü idi. Rind meşrep, alaycı, hazırcevap ve hayatta kaleminden başka safhalarda beceriksiz bir adamdı. Ehemmiyetsiz sebeplerden dolayı arkadaşlarıyla darılır, yine ehemmiyetsiz bir sebeple barışırdı".

Recaizade Mahmut Ekrem'in oğlu da bu konuda görüşlerini dile getiren yazarlardandır.

Ercüment Ekrem Talu, şairin ölüm yıldönümünde onunla aynı okulda (Mektebi Sultani'de) okumuş olmalarından başlayarak görüşlerini anlatmaya başlar. Öncelikle Haşim'i okul kıyafetiyle ve yeni terlemeye başlayan bıyıkları ve ergenlikli siması ile hatırlar. Haşim'in çirkinlik kuruntusuyla yaşamış olmasına değinir. Köklü ve asil bir aile olan Bağdatlı Âlûsizadelerin neslinden geldiğini belirterek okulda, şiir ve edebiyatla ilgisi olan arkadaşlarının üzerindeki etkisine işaret eder. Bu etkinin şairlik kudretinden ziyade *"kelâm kudretine"* dayandığını ileri sürer. O sıralarda Sultani'de **Tahsin Nahid, Emin Bülend** gibi iki

şair vardır. Bu iki şairin şiirleri, Haşim'in anlamlandırmakta zorlandıkları şiirlerinden daha çok hoşlarına gitmiştir.

Haşim'in okulda beğenilen başka bir tarafı da sohbetleridir. Ercüment Ekrem, sohbetlerini dünyada eşi bulunmaz diye nitelendirmekte, okulun büyük avlusunda Haşim'in etrafında toplanıp, bir konu açarak onu konuşturduklarını söylemektedir. Bu sohbetler bazen ince iğneleme, bazen de eleştiri ve yergi şeklinde sürdürülmüştür. Hatta yazar, bazen Haşim'in kendi hakkında çok ağır hükümler verdiğine tanık olmuştur. *"Ömrünce süren bedbahtlığının tek sebebi budur."* demiştir.

Öte yandan boğazına düşkünlüğünü, ağır yemekler yediğini gören Ercüment Ekrem onu uyarmaya çalışmış ve ondan şu cevabı almıştır: *"Azizim! Gönlümü, ruhumu doyuramadım. Bari bırak da rahat rahat karnımı doyurayım!"* Kısaca yazar, büyük şairi *"merdümgiriz"* olarak nitelemekte, *"muztarip yaşadı, muztarip öldü"* diyerek görüşlerini ifade etmektedir.¹⁹

Burhan Cahit ise sanat ve edebiyat âşığı bir grup gencin **Ahmet Haşim'in** mezarına çiçekler koyduklarını, essiz edibin eserlerinden parçalar okunarak hatırasının *"taziz"* edildiğini yazmaktadır. Buradaki *"sanat ve edebiyat âşığı bir grup genç"*, aslında Eyüp Halkevinin gençleridir. Onu belirtmemektedir. Ayrıca Haşim'in *"iyi tahlil edilmemiş bir zekâ ve sanat timsali"* olduğunu ifade etmektedir. Bu yüzden onu anlamak için birkaç basamak yükselmek gerektiğini ileri sürmektedir. Kendisi, Haşim'in yakın bir dostu, eserlerinin hayranı bir kişidir. Fakat henüz onun kudretini kavramış değildir.

Burhan Cahit, eserlerini her okuyuşta onun *"derin, nazif ve ince ruhuna"* biraz daha yaklaştığını düşünmektedir. Onun gözünde Haşim, *"hisler ve fikirlerle kelimeleri oynatan bir kalem"* hünercisidir. Bundan dolayı yazılarını iyice anlayabilmek için bir çırpıda okuyup geçmemek gerekmektedir.

¹⁹ Ercüment Ekrem Talu, "Ahmet Haşim **"Son Posta**, Sayı. 3897, 5 Haziran 1941, s.2

Haşim'in hususiyetlerini kısa bir yazıda anlatmak mümkün değildir. Çünkü şair "müstehti ve kuvvetli bir kültürü olan edip"tir. Nesri, şiirinden de üstündür. Özellikle Avrupa gezisinden sonar yazdığı fıkralarla bir zamanlar şahane bir üslup diye telakki edilen Cenap Şehabettin'in fantezilerini çok aşmıştır. Dolayısıyla bugünün gençlerine, Haşim'i anlamaya çalışmalarını öğütlemektedir. Ayrıca şöhretin nasıl geldiğini ve öldükten sonra da bir çığ gibi nasıl gittikçe büyüyüp arttığını düşünmelerini istemektedir.²⁰

Ahmet Haşim'le İlgili Güzel Bir Hatıra

Ahmet Haşim'i gündeme getiren **Eyüplü gençlerdir**. Onun için bir anma programı düzenlemişlerdir. Bu vesileyle Ahmet Haşim bir kere daha basında söz konusu edilmiştir. Eyüplü gençler üzölmüşlerdir ama vaktiyle yine Eyüplü gençler Ahmet Haşim'i toplantılarına davet etmişler ve ona gerçekten büyük bir saygı ve ilgi göstermişlerdir. Şairlere nasıl saygı ve sevgi gösterilmesinin güzel bir örneğini vermişlerdir. **R. Sabit'in, Ahmet Haşim'e** ait bir hatırasını buraya taşıyalım. Şimdi bu hatırayı kısaltarak nakledeyim:

*"(...) Bugün mezarı Eyüp'te bulunan Haşim, 15 sene evveline kadar Eyüp civarını ve daha ilerisini hiç bilmezdi. 15 yıl kadar evvel, Eyüp civarında oturan bazı gençler bir edebi zümre meydana getirmişler, edebiyatla uğraşıyorlardı. Bu gençler arasında **Selahattin Enis, Osman Cemal Kaygılı, Müfit Necdet, Mustafa Ragıp, Kemalettin Turgut** vardı.*

Bu gençler **Ahmet Haşim'le Yahya Kemal'i** Eyüp'e davet edip, görüşmek arzusunu gösterdiler. İki üstadı bir gün Eyüp'e yemeğe davet ettiler. Meğer o zamanlar Ahmet Haşim'le Yahya Kemal dargın imişler. İkisinin aynı günde bu davete icabet etmesi mümkün görülmedi. Bunun üzerine evvelâ Haşim, sonra da Yahya Kemal çağrıldı.

Haşim'in davete icabet ettiği gündü. Gençler, şairi Bostan iskelesinde karşıladılar.

Sonra buradan sandallara binildi. 15-20 kişilik bir grup olmuşlardı. Haşim, en güzel bir futaya kuruldu. Bu futanın hamla küreklerine **Osman Cemal Kaygılı**, sıvırya küreklerine de Fikret Adil yapışmıştı. Siliftarağa'ya (Silahtarağa olabilir) gidildi. Haşim, dereyi, sazları, kamışları, kurbağaları görünce, kendi şiirlerini hatırlamış, uzun uzun bunlardan bahsetmiş, bazı mısralar okumuştı.

Haşim, İstanbul'un bu köşesini ilk defa görüyordu. O gün faydalı, edebi muhasebeler yapıldı. Eski, yeni şiirlerden bahsedildi. Mehtapta yemek yenildi. Gece yarısı, yine sandallarla dönöldü. Avdetle şarkılar, gazeller, Nedim'in şiirleri okundu. Böylece Eyüp'e gelindi. Haşim, Eyüp'te mükellef bir faytona bindirildi. *Ramis'te* eski şair ve gazetecilerden Haşim Sami'nin köşküne gidildi. Ahmet Haşim, o gece orada misafir edildi. Ahmet Haşim, o günden sonra Eyüp'teki gençlerin fahri hamisi olmuştu.

Bir müddet sonra, bir Ramazan gecesi, Yahya Kemal'i de aynı gençler, yine Eyüp'te ağırlamışlar, kendisine bir iftar ziyafeti vermişlerdi."²¹

Sonuç

Öncelikle Eyüplü gençleri kutlamak gerekir. Çünkü Ahmet Haşim'in ölümünün sekizinci yıldönümünde Ahmet Haşim hatırlamışlar ve Halkevinin de desteğiyle onu anmak istemişlerdir. Yalnız Ahmet Haşim hakkında konuşacak, dostları, sevenleri verdikleri sözü tutmamışlar ve programın sönük geçmesine vesile olmuşlardır.

Bu durum basında yankı uyandırmış, 30 kişiyle yapılan bir anma programının toplumun yeterli bir duyarlık içinde olmadığı şeklide yorumlanmış, hatta vefasızlık olarak nitelendirilmiştir.

İhtifallerin az itibar görmesinin sebebini öğrenmek üzere farklı kişileri soru yönetilmiş, alınan cevaplar genellikle farklı olmuştur. Kimisi bu anma törenlerini yapanların arkasında toplulukların, grupların

²⁰ Burhan Cahit, "Ahmet Haşim", **Son Posta**, Sayı. 3898, 6 Haziran 1941, s.3

²¹ "Ahmet Haşim'le Yahya Kemal'in Dargın Olduğu Senelerde", **Son Telgraf**, Sayı: 1529, 8 Haziran 1941, s.3

olması gerektiğini söylemiş, kimisi yaşanan ortama, (II. Dünya Harbi), tarihe dikkati çekmiş, dünyanın çok önemli bir zaman diliminde bulunduğunu hatırlatmıştır. Kimisi de anma programlarının kimlere yapılması gerektiğini düşünürken, “büyük” kavramını tartışmaya açarak, kimlere böyle denebileceği üzerinde görüş belirtmiştir. *Peyami Safa* ise çok kez bu programlardan habersiz bırakıldığını ifade etmiş, bazen aydın kişilerin haksız yere töhmet altında kaldığına dikkati çekmiştir.

Hakkı Süha Gezgin’in dediği gibi Ahmet Haşim gibi ediplerin, büyük insanların en büyük kâbusu unutulmaktır. Böyle insanlar zamanında parlamış, zamanında alkışlanmış ve şöhretini genişletmiş ama sonunda fani dünyaya son vermiştir. Ancak bu durum sadece Ahmet Haşim için söz konusu değildir. Tefik Fikret’i anma törenlerinde de buna benzer durumların yaşandığını Hakkı Süha Gezgin belirtmektedir.

Aslında Eyüplü gençlerin vakiyle Ahmet Haşim’e gösterdikleri saygı, bir büyük sanatçıya nasıl davranılması gerektiği hususunda güzel bir örnektir. Onlara hayatta ne kadar sevidiklerini ve takdir edildiklerini gösterebilsek... Onların kültürümüze, sanat dünyamıza katkılarını yeterince ve nesnel olarak ortaya koyabilsek... Bu durum, biz okurları, sanatçılara değer veren insanları asla küçültmez. Ayrıca bu güzel alışkanlıklar/anlayışlar toplum içinde yerleşir ve nesiller boyu sürer. İşte o zaman nesillerin birbirini suçlamaları yahut arkasına sığınılan mazeretler de ortadan kalkacaktır.

Son söz olarak diyebiliriz ki, kültür hayatımızda toplumumuzun değer verdiği sanatçılara hem sağlığında hem de vefatından sonra da sahip çıkalım. Onların anılarını yaşatalım. Bu, bizce yapılması gereken önemli bir görevdir. “**Hafıza-i beşer nisyan ile maluldür**” diyen **Muallim Naci’yi** haklı çıkarmayalım.

